RUSKI INWALID

N° 13.

CZWARTEK. 16 Stycznia. 1819 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Peterzburga. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Rozmaitosci.

WIADOMOŚCI KRAIOWE.

z Peterzburga, 16 Stycznia.

Z boleścią serca wypełniamy dzisiay naszą powinność, zawiadamiaiąc publiczność o głębokim smutku, iaki smierć Nayiasnieyszey Królowey Wirtembergskiey; a wielkiey Xiężney Rossyyskiey *Katarzyny*, w dniu 29 p. m. v. s. przypadła, rozlała w sercach całey Nayiasnieyszey rodziny i wszystkich wiernych poddanych. Podobało się opatrzności dotknąć nayboleśnieyszem uczuciem cały dóm N. Cesarza Jmsci. Jescze łzy po zgonie N. Brata Cesarzowey JMsci *Elżbiety* nieustały, kiedy odbieramy drugą nowinę, nierównie z wielu okoliczności smutnieyszą. W murach tey stolicy ta anielska osoba odebrała życie, tu iey dobroczynna dusza wylewała się w cnotach, w tem mieyscu czuła iey ręka, ocierała łzy nieszczęśliwey sierocie i podawała wsparcie ucisnionemu. Niema iuż tego Anioła, do właściwey sobie krainy przeniosł się duch iey czysty. Oby łaskowe Nieba zlały pociechy swoie w łono strapioney Matki i całego N. domu.

Żałoba z tego powodu Naywyżey przepisana, trwać będzie przez trzy miesiące, poczynaiąc od dnia 12 Stycznia. A podzielona w następuiącym porządku.

Przez pierwsze cztyry tygodni męszczyzni będą nosić czarne sukienne fraki, szpady i sprzążki czarno szmelcowane; a damy suknie krepowe czarne i ubranie na głowach także czarne. Przez drugie cztery tygodni męszczyzni noszą podobnież czarne fraki i czarne pończochy, a szpady i sprzążki zwyczayne. Damy zaś suknie czarne iedwabne.—Przez trzecie cztery tygodni męszczyzni noszą podobnież czarne fraki i białe pończochy.—Damy zas czarne iedwabne suknie z wstążkami kolorowemi.

Woyskowi zas i Jenaralitet wyłączywszy czas służby będą nosić po mundurze na lewey ręce koło obszlagów i na szpadzie obwinięcie z czarney krepy; przez pozostałe zaś osm tygodni będą nosić tylko na ręku w mieyscu pomienionem czarną krepę. Wszystkie osoby w służbie cywilney dworu znayduiące się, które maią przepisane mundurky według mieysc służby, mogą ie nosić i w czasie żałoby, zawsze iednakże mieć będą obwinięcie z krepy czarney na lewey ręce koło obsz-

lagów i dolne ubranie czarne. — To ustanowienie przepisane iest tylko osobom piątey klassy płci oboiey.—Zresztą wszyscy iakiego kolwiek stanu i klassy wyiąwszy woyskowych, mogą się ubierać w zwyczayną załobę.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

z Karlsruhe, 29 Grudnia.

Gazeta Państwa, która tu wyszła dnia wczorayszego, zawiera w sobie nastepuiące postanowienie wielkiego Xiążęcia.

„*My Ludwik* &. Wchwilę kiedy przystępuiemy do koniecznych urządzeń, tyczących się do wyborów reprezentantów narodu naszego, miło nam cieszyć się pewną nadzieią, że wszyscy poddani nasi, należycie przekonani o wielkości tego przedmiotu, iuż przy tym pierwszym kroku wynikaiącym z konstytucyi wielkiego Xięztwa Badeńskiego, dokładnie dowiodą gotowości swoiey do rządu reprezentacyynego. Naylepszym środkiem do doyścia do tego celu przy zupełnych pobudkach, będą: gorliwość i nieoboiętny udział ze strony obywateli każdey klassy: należących do tego w iakim kolwiek względzie, Szlachetne i pożądane zachowanie spokoyności i porządny i nieinteressowany wybor mężów odznaczaiących się przez cnoty obywatelskie, znaiomości i doświadczenie, a tym samym zdatnych do wykonania zasczytnych i wysokich lecz tem bardziey trudnych obowiązków deputowanego. Zamierzaiąc sobie i stale przedsiębiorąc starać się o pomyślność i szczęście narodu naszego, oraz zwracaiąc uwagę naszą na smutne i dotychczas dotykaiące skutki burzliwych czasów, których głęboko wrażone slady, zwolna tylko i stopniowie zatarte być mogą, za pomocą należycie rozważonych, mądrych i silnych środków, z naywiększą dotykalnością czuiemy konieczność, zebrania koło nas iak nayrychley izby nasze, aby w ich przezorności i dobrey woli, znaleść stałą podporę naszym zamiarom, dążącym ku dobru, a razem pewną rękoymię pomyślności przedsięwzięć naszych. Ponieważ niemoc i zgon bolesny dla nas Jego Królewicowskiey Mści naszego Nayukochańszego synowca, i poprzednika w rządzie, przerwały poprzedzaiące seym starania: odnowienie takowych starań było iednym z naypierwszych przedmiotów troskliwości naszey.

Będziemy przedłużać te starania z taką spiesznością, iaka tylko może się zgodzić z należytem ich wypracowaniem. Lecz obok tego wszystkiego nieiestesmy pewni, aby takowe wzięły koniec przed upłynieniem czasu, iaki przez konstytucyią dla otwarcia pierwszego zgromadzenia członków iest przeznaczony i abyśmy przed nadeyściem iescze tego czasu mogli mieć sobie podaoe konieczne i szczegółowe zdanie sprawy, tyczące się gospodarstwa stanu i takowe z należytą przeyrzeć uwagą. W takowym względzie rownie też i w zupełnem będąc przekonaniu, że zbyteczna skwapliwosć w wyborach, może uczynić smutny wpływ na skutki takowych, widziemy ważne pobudki, które nas zmuszaią do odroczenia terminu przepisanego konstytucyią, według którego zgromadzenie stanów powinnoby było nastąpić w dniu 1 Lutego roku nadchodzącego. Dla czego postanawiamy co następuie: 1.) Pierwsze zgromadzenie stanów ma się otworzyć w dniu 23 Marca roku następuiącego 2.) Jzby zgromadzą się w mieście naszem stołecznem Karlsruhe. 3.) Nim się opatrzy wygodne mieysce dla odbywania posiedzeń oraz dla uniknienia wydatków na początkowe iego uporządkowanie, posiedzenia pierwszego Seymu obu Jzb, będą się odbywać w pokoiach, zamku naszego. 4.) Wybory osob, maiących należeć do wyboru reprezentantów, powinne się odbyć w miastach na prowincyiach natychmiast po nastąpionem zawiadomieniu i być skończonemi przed dniem pierwszym Lutego, odbywać sią zaś powinne w iednym i tymże samym czasie we wszystkich okręgach wybierczych. 3) Wszystkie wybory deputowanych dla pierwszey i drugiey izby, powinne być skończone przed dniem pierwszym Marca. Wybory zaś Uniwersytetów dokonaią się i ogłoszone będą przed dniem pierwszym Lutego. Wybory deputowanych do drugiey izby po rozmaitych miastach i okręgach, niebędą się odbywać w iednym i tymże samym czasie, lecz w pewney odległości czasu, to iest w przeciągu trzech lub czterech dni, tak aby do dnia pierwszego Lutego zupełnie skończone były. Miasta przysyłaiące osobnych deputatów mieszczą się w rzędzie takich, które naypierwey kończą wybory. Spis kommisarzy steruiących przy wyborach deputatów, ma być dołączony do ustanowionego przy wyborach porządku. Kommissyia centralna trudniąca się sprawami wyborów, zaymie się wykonaniem ninieyszego postanowienia.

Dan za własnoręcznym naszym podpisem przywyciśnieniu wielkiey pieczęci państwa w Karlsruhe dnia 25 Grudnia 1818 roku.

Ludwik.

ROZMAITOŚCI.

Naprożno Chinczykom przypisuią tak wielką starożytność

Wyimek z tomu IV Rozmyślań o głowniey-szych prawdach Religii Chrześciiańskiey przez Pana *Jeruzalem,* znakomitego pisarza Niemieckiego.—

»Powiedzą zapewna nieprzyiactele wiary »Chrześciiańskiey: »Chińczycy, są narodem, »który swiatłem swoiem tak daleko przeszedł »wszystkie inne narody, a mianowicie swo»iemi znaiomościami w przedmiocie Astrono»mii. Dawności iego dowodzi ta dokładna »Chronologiia. Tego to narodu obywatel »*Fogi* nierównie pierwiey aniżeli nasza histo»ryia niedostateczna, podała nam pierwszą »wiadomość o człowieku, zawoiował tę kra»inę we sto tysięcy ludzi. nauczył Astrono»mii, ustanowił mądre prawa, i założył fun»damenta szczęśliwey Monarchii, która na po»tem przez tyle tysięcy lat trwała bezprzer»wy!!« Wszystko to iest piękne i dobre, to tylko nieszczęscie, że sam narod Chiński nic o tak odległey swoiey dawności niewie. Według własnego albowiem tego narodu wyznania, pomieniony *Fogi* należy do czasów baiecznych, i to nawet zostanie zawsze niepewnem, czy on kiedy kolwiek istniał na ziemi, lub też był tylko uroioną i symboliczną istotą iak n. p. *Oann* u Babilończyków. J w rzeczy samey wielkie z nim ma podobieństwo. Cała o nim wiadomość na tem tylko zależy, że był pierwszym, który nauczył ich, iak robić chleb, oznaiomił z bydłem domowem, i nauczywszy wiązać sieci, pokazał sposoby łowienia ryb i ptaków. Wszystkie zaś inne o nim dokładne wiadomości i świadectwa, wyszły z prywatnego Archiwum *Ferneyskiego.* Zresztą Chinczycy niemogą wyyść z podziwienia, dla czego Europeyczycy tak gorąco obstaią za ich dawnością i iaką z tąd dla siebie upatruią korzyść, że chcą uznać za prawdę to, co w własnym Chińczyków kraiu uznano iest za baykę. Jednakże ten narod przy całey swoiey dawności, żadnego niemiał dotychczas wyobrażenia o naszych nowych filozofach (*Esprits forts*) według własney Chinczyków Historyi, pierwsza ich dynastyia poczyna się od czasów *Abrahama.* Lecz i ta iest niedokładną, gdyż według własnego ich zdania, historyia ich i od tey pierwszey dynastyi przez szesnascie wiekow iest ciemną i niedostateczną, a nawet była zupełnie nieznaną. *Konfaciusz* poczyna swoią chronologiią za siedmset lat przed narodzeniem Chrystusa, to iest od Ery *Nabonassara;* od którey Chaldeyczykowie i Grecy poczynaią dokładne swoie latopisarstwo. Niezaprzeczonem iest, że Chaldeyczykowie byli w tey mierze nauczycielami Greków, co się iescze potwierdza bardziey przez podróże, które ci ostatni mieli zwyczay wtenczas odbywać do narodów Azyi zachodniey.—Zapewna i sam Konfucyusz był iednym z uczniów Chaldeyczyków i Braminów.—Lecz od tego czasu iego historyia przez kilka wieków póżniey, podpada także wątpliwości według zdania dokładnych tamecznych dzieiopisów. Znaiomy Mandaryn i Wice Król Kantoński, poczytuie podobnież wszystkie te wypadki w swoiey chronologii za baykę, które sięgaią wyżey czterechset pięciudziesiąt lat przed Narodzeniem Chrystusa. Takiemi to środkami przez każde nowe odkrycie w Historyi i Jeografii, opatrzność bez względu na złość i zaciętość nieprzyiaciół wiary, powiększa uszanowanie dla tey *Xięgi Boskiey,* która przez tyle tysięcy lat dochowaną została iako pierwsze i nayczystsze źródło wiary.

Przełożenie z Nowo-Wydaney tu Xięgi w iezyku Rossyyskim, przez Oficera służby morskiey Włodzimierza *Broniewskiego* pod tytułem: *Noty czyli doświadczenia Oficera Morskiego.*

Wyimek pierwszy.

Opisanie Czarnogórza (Monte-negro.)

Czarno-Górale będąc w ustawiczniey woynie z sąsiadami swoiemi, niepozwalaią weyścia do swey ziemi żadnemu cudzoziemcowi. Podrużnik ciekawy, któryby chciał zdiąć dokładną kartę tego kraiu, lub iakiey kolwiek w nim okolicy, wystawiłby swe życie na wielkie niebespieczeństwo. Mieszkańcy wzięliby go za szpiega którego z mocarstw, chcących podbić ich oyczyznę. Dla tey to przyczyny z liczby wielu podróżników, ani iednego niema, coby był w tym kraiu i żadnego niema pisma, któreby traktowało o szczegołach iego, mieszkańcach, zwyczaiach i sposobie życia takowych.

Po zaięciu prowincyi *Cataro* przez woysko

nasze, Bokesczycy i Czarnogórale zlali się w ieden narod i nieprzyiaźń, iaka dotychczas trwała między nimi, zupełnie znikła. Doktor ieden mieszkaniec Przymorza, człowiek maiący naukę, był powołany do tey ziemi dla udzielenia pomocy sztuki swoiey chorym kraiówcom, udało mu się uczynić niektóre usługi Gubernatorowi kraiu i samemu Metropolicie; umiał zatem korzystać z tey okoliczności, iaką mu ufność nabyta przez trudy i starania o zdrowie mieszkańców zrządziła. Znaiomość iego ze mną (mówi autor) była mnie bardzo przydatną; z ochotą albomiem kommunikował mi swoie uwagi. Ufność Czarnogórzan ku Rossyianom, podróż moia na góry, i obcowanie z nimi podczas bytności floty naszey na morzu Adryiatyckiem, podały i mnie samemu zręczność powzięcia rozmaitych wiadomości, tyczących się kształtu ich rządu i sposobu myślenia. Porównawszy uwagi pomienionego doktora z moiemi własnemi, sprawdziłem noty moie na mieyscu samem, i korzystaiąc z oświeceń Archimandryty *Wukolicza* rodowitego Czarnogórala i niektórych Bukiesczyków, maiących z nim stosunki i związki pokrewieństwa, mam za obowiązek kommunikować szczegóły niektóre o tym kraiu. Jeżeli iaka kolwiem niedokładność w opisach, oburzy na mnie zdania surowych krytyków, to niech przynaymniey ta myśl, że pierwszy piszę o tey krainie, będzie moią zasłoną.

(*Dalszy ciąg iutro.*)

Jeden z dzienników *Nowego-Yorku* ogłosił następuiący wyiątek z mowy Pana *Noe:*

„Nigdy nie nadarzyła się pięknieysza pora dla żydów, iak teraz, do zupełnego ich podzwignienia się i odzyskania praw dawnych. Jest teraz na powierzchni kuli ziemskiey 7 milionów wyznawców wiary Moyżeszowey. Ilość ta iest większa niż kiedy kolwiek była, a maią więcey bogactw, czynności, wpływu, i talentu, niż wszelki inny lud w takieyże ilości będący. Oswobodzenie się żydów pociągnie wkrótce za sobą skruszenie berła panowania Turków w Europie. Oswobodzą oni połnocną Afrykę od iey ciemiężycielów, dadzą popęd cywilizacyi w Turcyi Europeyskiey, ożywią handel i kunszta w dawney Grecyi, postąpią daley w swym tryumfalnym pochodzie i raz ieszcze odzierżą Syryą, a wtedy staną znowu w rzędzie mocarstw ziemskich. Nie iest to omamienie. Długom żył z żydami i w Europie i w Afryce; dobrze mi są wiadome ich widoki i sposoby; znam wszystkie ich zakłady w Azyi, i nie mogę wątpić o ich zamiarach. Trzymaią oni worek za sznurek, ale w potrzebie potrafią dokazywać orężem; mogą zaś 100,000 ludzi wyprowadzić na pole boiu.«

— Wychodzacą w Szwabii Gazeta pod napisem; *Przyiaciel ludu* umieściła co następnie: — »Jedna tylko iest gmina w całym dawnym kraiu Wirtembergskim, która odwieczne swoie prawo przynaymniey co do zarządu własnością gminy, od wszelkiey biórokracyi szczęśliwie do dziś dnia utrzymuie. Okolica ta nazwiskiem *Reichenberg* leży w Ekonomii *Backnang*. Nie utrzymuią tam pisarzy do układania rachunków, nie znaią rewizora do ich przeglądania, nie płacą dyety naddzierżawcy za ich sprawdzenie. Co rok w Boże Narodzenie schodzą się obywatele, i układaią swoie rachunki. Każdy wie, co gmina posiada, co mu się od niey należy, i co ma zapłacić. Wszystko ułatwia się bez kłotni. Nigdzie w kraiu nie zachowuią ściśley praw iak tam, bo każdy obywatel zna ie dobrze, i za swoie poczytuie. Nic tam nie zaniedbuią, i bez użytku nie zostawiaią. Obywatelami temi są prości niemaiący żadnych nauk włościanie. Grunta ich maią pospolicie wyższą cenę, iak w innych mieyscach. Odmienny wcale widok wystawia pobliska wieś *Oppenweiler*. Tam dochód gminy wynosi na rok 60 złot: Ryńs: a same wydatki na administracyią dochodzą kilku set takichże złotych i t. d.

W czasie byłey niedawno w Amstardamie mgły gęstey, 50 ludzi utraciło życie.

W *Potershowe* w Hrabstwie Bukkinghamskiem w Anglii dało się uczuć dosyć silne trzęsienie ziemi w przeszłym miesiącu. W skutek którego osiadła ziemia w iednem mieyscu na kilka cali.

Rząd Buenos-Aires przedsiębierze uzbroić cztery wielkie fregaty z machinami parowemi, dla przykrycia rzeki La Platy. Statki te maią się budować w Amaryce-Północney.

W PETERZBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.